

Hankiss Elemér

Honnan, hova?

Hogy honnan, azt már tudom. A napokban megtaláltam édesanyám naplóját. Abból írom le ide nem különösebben különleges indulásom néhány mozzanatát. Még tízmillió Magyarországon élő polgár valahogy ugyanúgy indulhatott.

1928. május 4. „Pénteken este született, 1/2 8-kor. Súlya 3 kilogramm 78 dekagramm. Hossza 52 centiméter (???), fejkerülete 36 centiméter (nem tudom, ez sok vagy kevés, remélem, sok), fekete hajcskája, kék szeme van.” (A sok kicsinyítő képzőért bocsánatot kérek, az anyai elfogultság bocsánatos bűn.)

Június 12. „Már 5 kiló 26 deka. Szép piros orcácskája van, kék szeme, világosszőke hajcskája (nem tudom, hogyan lett hat hét alatt a fekete hajból világosszőke). Mindig nevet, csak úgy ragyog az arca...” (Most is sokat nevetek, de az arcom már nem különösebben ragyog.)

Október 30. „Szegény kis gyerek beteg volt, középfülgyulladás volt, mindkét dobhártyáját átszúrták... Szabályosan jajgatott 'jajaja jaj'.” (Ez volt, úgy látszik, első véleménynyilvánításom a világról. Azóta sem sokat változott.)

December 15. „Kezd megállni a lábán, ha fogjuk.” (Időnként még ma is jó lenne, ha fognának.) „Hasra fordul egyedül.” (Még ma is.)

1929. január 13. „Mondogatja: aggyá! Nagyokat visít.” (Nyilván már akkor is ilyen követelődző voltam. Ami a visítást illeti, legalább 14 éves koromig ki-kimentem házunkból a Nagyerdőbe, mert ott laktunk, Debrecenben, az erdő szélén, és kiabáltam. Örömben. Nem tudom, minek örültem, de nagyon örültem. Állandóan. Kiabálni még ma is szeretnék. De nincs erdő.)

Július 31. „Nagyon szereti a kutyákat. Ha lát egyet, az ujjával mutogatja: Tya, tya. Az autóra kiabál: tó, tó!” (Lám, már akkor is hadartam, elharaptam a szavakat.)

December 7. Már az ágyban fekszik, de megszólal. 'Olyan éhes vagyok', mondja. 'Jó, adok főzeléket', válaszolom. 'Nem attúl vagyok éhes!' – feleli.” (Ma sem tudom, mitől vagyok éhes. Ha érzелgős hangulatban lennék, azt mondanám: az élettől, úgy általában.)

1931. június 3. „Délelőtt az apjuk magyarázta a gyerekeknek, hogy a Föld forog. Este keresztapjuk azzal szórakoztatta őket, hogy cigarettahűlniket megnyálazott, és feldobta őket a veranda mennyezetére. Ott ragadtak. Reggelre leestek, de valaki újra feldobta őket, a másik oldalra. Elemérke lelkendezve rohant be hozzánk: Apa! Mama! Gyertek, nézzétek meg, igazán forog a föld.” Valahol ezzel a bölcs meglátással kezdődhetett a tudományos pályám. Azóta is sok hasonlóan bölcs felfedezést tettem.

Igaz, remek mestereim voltak. És ez most már nem tréfa. Az Eötvös Collegiumban Gyergyai Albert, Keresztúry Dezső, Szenczi Miklós. Meg a könyvek, a nagy felfedezések. Sartre és Heidegger, Nietzsche és Tillich, Szekfü és Hajnal, T. S. Eliot és Foucault, és... És jöttek az igazi kalandok, az egzisztencializmus és perszonalizmus után a strukturalizmus és a szemiotika, majd az

empirikus társadalomtudományok, az irodalomtudomány után a szociológia, majd a politológia, és mostanában valami egészen más. Filozófiával kevert antropológia. Brrrrr!

Azt tanultam otthon, az Eötvös Collegiumban, a könyvtárak csendjében, hogy – ha már abban a fantasztikus privilégiumban volt részünk, hogy egész életünkben a gondolatok világában élhettünk, akkor – valami fontosat kell felfedeznünk a világban. Valami igazi titkot kell megfejtenünk, hogy gazdagabb, igazabb, értelmesebb legyen az emberi élet. Jó lenne, ha ez sikerülne.

Mert ha nem sikerül, akkor azzal kell majd befejeznem itteni szereplésemet, amivel kezdtem: „Jajajajajaj!”

Hankiss Elemér egykori válasza körkérdésünkre: *Családja története mennyiben példázza a Kárpát-medencei magyar sorsot?*

2004, Szófia: Bolgárul is megjelent a *Beszélgetések életről és halálról* című kötet.
A Magyar Kulturális Intézet vendégeként a szerző is részt vett.